

Björnaholmen står som "Nybygget Björnholmen" i 1811-1816 års husförhörslängd. I nästa längd, som börjar 1824, har det blivit det mera småländska Björnaholmen. Namnet väcker en viss undran; någon björn hade knappast setts i våra trakter på många, många år och någon person Björn är inte bekant.

Nybygget togs förmodligen upp 1816, då Sven Jonasson flyttar hit från Sävsjö Norregård, där han i några år varit brukare av en fjärdedel. Familjen bestod av hustrun Catharina Carlsdotter och två små söner. I Björnholmen föddes ytterligare fyra barn, fast en dotter dog strax efter födelsen.

Det gick nog inte så bra för nybyggarna i Björnaholmen. Efter 14-15 år står Jonassons i varje fall som "fattige". Endast de båda yngsta var då kvar i hemmet, medan de tre äldre sönerna tagit tjänst på olika håll. Sven Jonasson fick det snart ännu besvärligare. I 1836-40 års längd noteras, att Björnaholmen "brukas till gården", att Jonasson blivit "inhyses" och att han blivit ensam med den 12-årige Carl, sedan hustrun dött 1837 och enda dottern flyttat hemifrån samma år - liksom bröderna var hon bara 16 år gammal vid flyttningen. Sedan också Carl lämnat hemmet, bodde Sven Jonasson ensam i Björnaholmen, "bräcklig, utfattig" som det står. Det kan inte ha varit några glada dagar. Så mycket gladare blev det väl inte, men ensamheten bröts åtminstone, sedan dottern, "piga. försvarslös" Anna Lisa, 1847 flyttat hem från Vetlanda, där hon tydligen haft tjänst någonstans. Nu står hon som "försvarslös", d v s utan tjänst och hemvist. Stackars Anna Lisa hade "råkat i olycka" och hade kanske därför blivit körd på porten. Sådant hände. Bar-nafadern gick förstås som vanligt fri. Strax efter hemkomsten födde Anna Lisa sonen Sven Peter.

Sven Jonasson avled 1851 69 år gammal. Han står då skriven i "fattighuset" Anna Lisa flyttade samma år med sin lille son till "Kråke Torp o. Säg", där hon fått tjänst som piga. Tre år senare flyttade mor och son till Bringetofta, där hon gifte sig med pojkens far.

Jonasson hade bott på Björnaholmen i 35 år. Efterträdaren blev inte så gammal på stället - Johan Andersson med hustrun Katrina och fyra barn kom från "Kråke Torp o. Säg" (dit Anna Stina flyttade) år 1851. Dock tycks Andersson inte ha blivit torpare, ty Björnaholmen brukas fortfarande till gården enligt noteringarna.

Redan 1855 flyttade familjen Andersson till backstugan Norreglätt under Ljunga Sonagård - ingen minns längre, var stugan låg. Sedan tycks Björnaholmen stå obebott; efter 1860 är det inte ens upptaget i längderna. Men jorden brukades tydligen, först till gården, sedan fr o m våren 1874 av soldaten Gustaf Snygg i Femtinge enligt det bevarade torpkontraktet:

"Kontrakt

Till Soldaten F.G. Snygg i Femtinge upplåter jag Torpstället Björnaholmen under Säfsjö Mellängd på 49 års tid mot följande villkor:

1o Torpet emottages i det skick det nu befins, nästkomande 14 Mars 1874.

20 Torparen skall på egen bekostnad tillsläppa och uppföra hus, hvilka vid blifvande afflyttning egaren har rättighet att inlösa mot laga verdering, om han så behagar.

30 Torparen utgör årligen på egen kost 2 st. mansdagsverken i veckan somartiden (från den 24 Maj till den 24 Oktober) och 1 i hvarje vecka under vintertiden, men eger rättighet att betala 35 Rdr den 24 Maj för det ena sommardagsverket.

40 Till slåter får Torparen den till torpet förut hörande ängen, och till beteshage den i vester liggande, från Oxhagen, frånskilda hagen.

50 Helften af stängseln kring Torpet underhålles af Torparen. Gärdslä, vedbrand och löfbrott får efter utsyning till behof äfvenså ris till gödningsämnen.

60 Torparen får odla å gin betesmark så mycke han kan göda, men bör odlingarna vara sammanhängande och stenen läggas i gärdesgård.

70 Torparen bör hafva tillsyn om skogen, att ingen hugges eller bortföreg, i så fall skall det genast anmälas för egaren.

80 Vid ett blifvande afträde skall Torpet lämnas i försvarligt stånd.

90 Brott mot detta kontrakt verkar afflyttning utan fardag.

Sålunda öfverenskomet som skedde i Säfsjö den 16 December 1873.

S. A.E. Lindqvist

Wittne E. Zander J. A. Lindahl

Med detta kontrakt förklarar jag mig nöjd och förbinder mig detsamma till alla delar fullgöra.

F.G. Snygg

Wittne E. Zander J .A. Lindahl"

Familjen Snygg bodde kvar på soldattorpet i Femtinge ända till 1891, då den 55årige Snygg väl blev pensionerad. Då flyttade han, hustrun Sofia och de tre yngsta, ännu hemmavarande, barnen till Björnholmen, där han kontraktssenligt upp- fört ny stuga och ladugård samt odlat upp ytterligare mark. Man kan undra, hur han hann sköta både soldattorpet och göra så stora arbeten i Björnholmen. Därtill kom ju de likaledes kontraktssenliga dagsverkena på huvudgården. Hustru och barn fick givetvis hjälpa till, men ändå....

En riktig arbetsmänniska och en bra jordbrukare tycks Snygg ha varit. Evald Wetterholm, som kom ihåg honom från sin barndom - Snygg hade alltid en "hemlängtan" på en käpp över axeln, när han gick ärenden o.d. - har berättat, att han hade fina djur. Fast häst höll sig Snygg inte med, utan han körde som de flesta andra torpare med korna.

Dagsverken var det, ja. Evald Wetterholm berättade också, att samma år, som Snygg flyttade till Björnholmen, alltså 1891, blev han stämd till tinget i Komstad av dåvarande ägaren till Sävsjö Mellangård. Denne tyckte nämligen, att Snygg odlat upp för mycket och därmed inte följt kontraktet - torpet hade alltså stigit i värde och Snygg borde göra flera dagsverken på huvudgården. Snygg tyckte givetvis, att det var en dålig lön för de många årens slit och vägrade. Den tidigare gårdsägaren stod dock på hans sida och intygade, att Snygg fått tillåtelse att odla upp den s.k. Lyckan som ersättning för sina odlingsmödor; en sorts belöning alltså. Tingsrättens dom blev också till Snyggs förmån. Och befängtt hade det ju annars varit.

Bara ett par år efter flyttningen till Björnholmen lämnade de tre barnen hemmet och for till Amerika. Först for äldsta dottern, så sonen och sist yngsta dottern. De var inte gamla - 16 resp. 20 och 14 år - och det kan inte ha varit lätt för föräldrarna att mista dem så tidigt. För återseende kunde man ju inte hoppas på. Några år senare, 1898, blev Fia, som hon alltid kallades, ensam i Björnholmen Gustaf Snygg avled 62 år gammal. Hade han slitit ut sig? Fia bodde kvar och tycks ha rätt sig någorlunda. I varje fall nämns ingenting om "bräcklig" eller "utfattig". Av tillgängligt material framgår inte, om hon övertog makens torpkontrakt

eller om det räckte med ett och annat dagsverke, för att hon skulle få bo kvar. Fr o m 1915 klarnar det, ty då gjordes ett avtal enligt följande:

"Mellan underteknad Helena Sofia Snygg och ägaren till Säfsjö Mellangård har med min son Claes Alfred Gustafssons samtycke följande aftal träffats.

- 1 Att så länge Helena Sofia Snygg lefver skall jag bebo min nuvarande stuga å torpet Björnholmen och hafva vedbrand enligt kontraktet af den 16 December 1873 men skulle jag på grund af sjukdom eller annan orsak nödgas välja annan bostad skall jag af ägaren till Säfsjö Mellangård åtnjuta vedbrand som årligen utgår med 3 famnar barrved och 1 famn björkved, hvarje famn innehållande 108 kubikfot.
- 2 Att jag samma dag sålt den gamla ladugården å torpet Björnholmen till jordägaren Karl Andersson för 25 kronor och att af honom genast tillträdas.
- 3 Att om jag skulle med döden bortgå innan kontraktet af den 16 December 1873 upphör skall den till torpet Björnholmen hörande jorden äfvensom min nuvarande stuga utan ersättning tillfalla ägaren af Säfsjö Mellangård.
4. Att sedan jordägaren själf efter öfverenskommelse öfvertagit brukningen af torpet Björnholmen skall jag vara fritagen från dagsverksskyldighet för samma torp.

Sålunda öfverenskommit som skedde i Björnholmen den 4 Februari 1915.

Helena Sofia Snygg
Claes Alfred Gustafsson

Carl Andersson
ägare till Säfsjö Mellangård

Namnteckningarna bevittnas af
Karl Magnusson
Femtinge

Karl Johansson
Femtinge"

Några lugna år blev det kanske, innan Fia Snygg dog 1919 82 år gammal. Det blev tomt i Björnholmen, som försvinner ur längderna.

Ännu för så där 30 år sedan var Björnholmens torpplan något av en idyll, där den låg i skogsbrynet strax ovanför den stora ängen, som väl en gång varit åker - kanske uppodlad av Snygg. Om vårarna kunde man njuta av pärlhyacinter, en och annan pingstlilja, blommande äppelträd, syren och andra överlevare från trädgården framför stugan. Sedan planterades gran över alltsammans tätt intill resterna av stugans spis. Blomstren förkvävdes effektivt, äppelträden dog och ligger förvridna nerfallna i grandjungeln och bara några kläna syrengrenar kämpar ännu en förtvivlad kamp i kanten av spisorset. Och ängen håller på att växa igen och den stenmur, som en gång var lagd runt om, anas bara.

Björnholmen låg inte långt från Högaholmen åt Kråkevägen till. Den gamla vägen tjänar nu som skogsbilväg och tar av till höger från Kråkevägen några hundra meter från infarten till skjutbanan - denna ligger till vänster, när man kommit en bit ovanför den branta backen från Sävsjöbyn. Skogsbilvägen kommer efter någon kilometer till Björnholmens äng på vänstra sidan. Längst ner i hörnet anas fortfarande inkörsvägen och sedan är det bara att tvära över ängen till granplanteringen. Har man tur, finner man då resterna av Björnholmen i en glänta mellan skogspartierna.

T. Björnholmen

Sävsjö Mellangård

M. Sven Jonasson	född 1782 i Vallsjö	
h. Catharina Carlsdtr	" 1787 " Skepperstad	
s. Andreas	" 1812 " Ljunga	1829 t. Femtinge
s. Johan Magnus	" 1816 " "	1832 t. Femtinge Norregd
s. Petter	" 1819 " "	1835 t. Bringetofta
d. Anna Lisa	" 1821 " "	1837 t. Almesåkra
hennes s. Sven Peter	" 1848 " "	
d. Lena Catharina	" 1823 " "	död 1823
s. Carl	" 1825 " "	1843 t. Vallsjö

M. Johan Magnus Andersson	född	1818	i	Nävelsjö	
h. Katrina Andersdtr Åman	"	1820	"	Malmback	
d. Johanna Maria	"	1842	"	Ljunga	
s. Carl August	"	1845	"	"	
s. Anders Magnus	"	1848	"	"	
s. Sven Peter	"	1852	"	Vallsjö	
F.d.sold. Frans Gustaf Snygg	född	1836	i	Bringetofta	
h. Lena Sofia Jonasdtr	"	1837	"	"	
s. Claes Alfred	"	1874	"	"	1894 t. Amerika
d. Anna Lovisa	"	1877	"	"	1893 t. "
d. Vilhelmina Ottilia	"	1880	"	"	1894 t. "